

Natur og Ungdoms innspill til ekspertgruppe for finansiell klimarisiko i SPU

Om oss

Natur og Ungdom er Norges største miljøorganisasjon for ungdom, med over 9000 medlemmer i alle landets fylker. Våre medlemmer er hovedsakelig i alderen 13 til 25 år. Vi arbeider for et samfunn som utnytter ressursene til felles beste, i dag og på lang sikt, med et minst mulig uttak av begrensede ressurser.

Våre innspill oppsummert

Ekspertgruppe skal vurdere hvordan klimaendringer, klimapolitikk og det grønne skiftet kan påvirke Statens pensjonsfond utland (Oljefondet). Selv om oljefondet nå er ute av de største kullselskapene, er fondet fremdeles investert i selskaper som driver med klimaverstinger. Siden Oljefondet ble startet har kloden blitt varmere, naturmangfoldet skjørere, og teknologien har utviklet seg, på både godt og vondt. Dagens rammer til Oljefondet svarer ikke tilstrekkelig på de enorme utfordringene verdens naturmangfold står ovenfor. Tvert imot er vi redd for for at de implementerte endringene vil kun ta tak i problemene som ligger på overflaten. Vi trenger mer enn en liten justering. Vi håper ekspertgruppen legger frem anbefalinger som tilfredsstillende de utfordringen naturen og klima står ovenfor.

Natur og Ungdom håper at:

- Alvorlig skade på biodiversitet inngår som et kriterium for observasjon og utelukkelse fra Oljefondet.
- Hele porteføljen testes opp mot målene i Parisavtalen, og at det foretas en aktsomhetsvurdering av klimaeffekten i forkant av investeringer.
- Selskaper med unødvendig høye utslipp eller som er involvert i lobbyvirksomhet mot klima- og miljøtiltak ekskluderes fra Oljefondet.
- Sivilsamfunnet får bedre innsyn i hvordan NBIM forsøker å påvirke selskapene i en mer etisk retning.
- Loven tillater at NBIM bryter referanseindeksen i tilfeller hvor risikobaserte nedslag er gjort av etiske hensyn.
- NBIM publiserer motivasjonen for risikobaserte nedslag som er gjort.
- Etikkrådet bør gis ressurser til å følge opp flere selskaper enn i dag.

Alvorlig skade på biodiversitet inngår som et kriterium for observasjon og utelukkelse fra Oljefondet

FNs naturpanel har slått fast at verden er i en global naturkrise, hvor menneskelig aktivitet truer eksistensen til én million arter. Av hensyn til naturen, og vi som er avhengige av den, må verdens ledende bedrifter og investorer vri investeringer vekk fra naturødeleggelse og forurensende aktivitet så raskt som mulig. På grunn av alvoret i klimakrisa har retningslinjene både et miljøkriterie, klimakriterie og et kullkriterie. I lys av ny forskning og normutvikling i samfunnet mener Natur og Ungdom at alvorlig skade av biodiversitet må inn som et kriterium for observasjon og utelukkelse fra Oljefondet.

Oljefondet må justeres etter Parisavtalen

Klimaendringene krever en vridning fra fossile til fornybare investeringer. Vi vet fra FN's klimapanel at "business as usual" vil ta verden til katastrofale klimaendringer. Derfor er det ikke nok å stole blindt på at markedskreftene. Store investorer må skifte kurs. Som verdens største offentlige pensjonsfond eid av et demokrati er det naturlig at Norge går foran. De siste årene har fondet investert i selskaper i en rekke land som systematisk bryter menneskerettighetene eller ikke overholder klimaavtalene. Her er det ofte vanskelig å få innsyn. Vi vet at klimautfordringene vil påvirke den økonomisk aktivitet. Det er derfor viktig at Oljefondet investerer i tråd med Parisavtalens forpliktelser og andre internasjonale klimaavtaler vi har sluttet oss til.

Natur og Ungdom mener at hele porteføljen til Oljefondet gjennomgås, for å teste om selskapene er i tråd med 1,5-gradersmålet Norge har forpliktet oss til gjennom Parisavtalen. Vi anbefaler også at Parisavtalen inngår som en del aktsomhetsvurderingene NBIM (som forvalter Oljefondet) foretar i forkant av investeringer.

Norges Bank Investment Management må være en aktiv eier

Natur og Ungdom mener eksklusjon er et viktig verktøy for å håndheve retningslinjene, men eierskapsutøvelse er også en effektiv måte å påvirke selskapene vi er investert i. Vi håper NBIM tar rollen som eier i en klima- og naturkrise alvorlig, og stiller strenge krav til utfasing av bruk og produksjon av fossil energi, og ødeleggelse eller forurensning av natur. Det burde være nulltoleranse for selskaper som driver eller støtter påvirkningsarbeid mot klima- og miljøtiltak. Vi mener at selskaper med unødvendig høye utslipp eller som er involvert i lobbyvirksomhet mot klima- og miljøtiltak bør ekskluderes fra Oljefondet.

I motsetning til anbefalingene fra Etikkrådet, og prosessen rundt dem, er det vanskelig for sivilsamfunnet å delta og ettergå eierskapsutdøvelsen til NBIM. Dersom brorparten av den etiske jobben skal gjøres av NBIM, må sivilsamfunnet får bedre innsyn i hvordan NBIM forsøker å påvirke selskapene i en mer etisk retning.

Oljefondet må ha økt åpenhet og vektlegge etiske hensyn

Oljefondet investering er av interesse for sivilsamfunnet. Når NBIM ekskluderer et selskap fra Oljefondet følger resten av landet med og handler. Dessverre offentliggjør ikke NBIM navn eller begrunnelse på selskapene som de selger seg ut av etter ansvarlig eierskapsvurderinger. NBIM sitter på mye informasjon om andre selskapenes manglende bærekraft som ikke deles med offentligheten. Vi mener at NBIM må publisere motivasjonen for risikobaserte nedvalg som er gjort.

Vi må sikre at investeringene Oljefondet gjør ivaretar etiske hensyn. De siste årene har fondet investert i selskaper i en rekke land som systematisk bryter menneskerettighetene og forverrer klimakrisen. For å hindre dette trengs det endring i loven, slik at en tillater at NBIM kan bryte referanseindeksen i tilfeller hvor risikobaserte nedvalg er gjort av etiske hensyn.

Det må settes inn tiltak for å styrke Etikkrådet

Etikkrådet spiller i dag en nødvendig rolle i å håndheve de etiske retningslinjene. Anbefalingene fra Etikkrådet skaper overskrifter over hele verden, og påvirker finansmiljøet i positiv retning. Selv om Etikkrådet produserer svært grundig dokumentasjon, og har bedre innsikt i den etiske situasjonen i selskapet som undersøkes, er ikke NBIM forpliktet til å følge tilrådingene. I tillegg har Etikkrådet knapt vokst de siste årene, til tross for at Oljefondet har mangedoblet seg. Natur og Ungdom mener Etikkrådet styrker etikken både i Oljefondet og i det øvrige finansmiljøet, og bør gis ressurser til å følge opp flere selskaper enn i dag.

Avslutningsvis

Verden står overfor både en klimakrise og en naturmangfoldkrise. Begge henger tett sammen, og man kan ikke forsøke å løse en uten å måtte ta hensyn til konsekvensene for den andre. Vi får stadig vekk nye og skremmende rapporter om naturens tilstand. Blant funnene kommer det fram at 1 millioner av verdens 8 millioner arter er truet (IPBES 2019).

Natur og Ungdom ser behovet for ny oljefondspolitik som sakker ned klimautfordringene og naturtapet – snarere enn å akselerere den. Vi mener at oljefondet har utviklet seg godt de siste årene på klima, og håper at man i videre vurdering setter større fokus på naturmangfold.

Vennlig hilsen

Sandra Butoyi

Oljefond-ansvarlig i Natur og Ungdom